

aristokracii a jejímu vztahu k náboženství byl zasvěcen rovněž příspěvek Jany Michlové o Ch. L. Ficquelmontovi, založený na studiu jeho knižní sbírky. Na statistických výzkumech univerzitních matric byla postavena zajímavá úvaha Markéty Seligové o vývoji početního zastoupení českých evangelíků na pražské technice na přelomu 19. a 20. století. Dále zazněly příspěvky Petra Melmuka „Svědectví roku 1848 o náboženské a konfesní situaci v Čechách“ nebo „Antisemitské incidenty v Čechách roku 1859“ v podání Adama Dobeše. Konference byla zakončena exkurzí do okolí Duchcova se zaměřením na sakrální objekty. V Hrobě si účastníci konference prohlédli blížence duchcovského evangelického kostela, jehož současný stav je i na severočeské poměry katastrofální, následovala návštěva unikátního dubského kostela postaveného podle vzoru benátského chrámu Santa Maria dell Orto a dvou kostelů v Krupce (jejichž prohlídku s výkladem připravil Bohdan Ostroveršenko).

Duchcovská konference *Náboženství v českých zemích v „dlouhém“ 19. století (1780-1918)* byla výjimečná nejen svojí lokalizací v místech a prostorách, které dokumentují přervané soužití českého a německého živlu a jejich religiozitu, ale tím spíše bohatým obsahem a tvůrčí atmosférou, která toto setkání historiků, historiků umění a literatury, teologů i dalších badatelů provázela. Proto je potěšující, že Zdeněk R. Nešpor a Kristina Kaisarová vyzvali část referujících k přepracování jejich příspěvků do podoby kapitol kolektivní monografie *Variety české religiozity v „dlouhém“ 19. století*, kterou vydá nakladatelství Albis international.

Jiří Wolf

Nový historický časopis: *Historie – Otázky – Problémy*

Když Josef Dobiáš, Antonín Rezek a Jaroslav Goll zakládali před více než sto lety první specializované české historické časopisy, přáli si, aby odborné historické bádání mělo vlastní publikační platformu, pokrývající celou škálu aktuálního dějzpytného poznání a umožňující komunikaci poznaného uvnitř celé (zdaleka nejen akademické) badatelské obce. Současná situace je však namnoze odlišná. Vedle „oficiálního“ *Českého časopisu historického*, který vychází už ve 108. ročníku, funguje celá řada dalších historických periodik různého dosahu i zaměření. Z poslední doby lze vzpomenout třeba vznik revue *Dějiny – teorie – kritika* (2004), která se programově snaží o prohlubování teoretických a metodologických aspektů historické práce a – přes mimořádně ošklivou úpravu i (donedávna) prakticky absentující distribuci – získala už četné čtenáře i uznání. Z jiné strany tak zaplnila místo uprázdněné faktickým, ne-li už formálním zánikem jiného časopisu „mladších“ historiků – kulturněhistorické revue *Kuděj* (poslední číslo „starého“ *Kuděje* vyšlo v roce 2006). Aktuálně se na pulty knihkupectví, nebo spíše do regálů knihoven, dostává nový historický časopis *HOP*: je to důvod k jásotu?

Historii – Otázky – Problémy vydává Ústav českých dějin Filozofické fakulty UK, přičemž časopis se chce zaměřovat na otázky spojené s dějinami českých zemí a střední Evropy od raného novověku po současnost. Dosud vyšla dvě tematicky uzavřená čísla (s vročením 2009), první věnované Kryštofu Harantovi z Polžic a Bezdruzic u příležitosti čtyřsetletého výročí vydání jeho cestopisu, druhé pro-

blémům katolického osvětenství a josefinských náboženských reforem v habsburské monarchii na konci 18. století. V obou případech se jednalo o publikaci konferenčních příspěvků – jak už to bývá, někdy skvělých a jindy slabších –, doplněnou o v podstatě náhodně vybrané recenze aktuálních publikací a soupis / anotace diplomních (2009/1), respektive disertačních (2009/2) prací obhájených na mateřském pracovišti v posledních letech. Anotace nicméně nepřekročily rámec „formálního představení“, jímž jsou diplomanti a doktorandi povinni opatřit své práce (a které by mělo být běžně dostupné prostřednictvím internetu), v případě disertací se jednou objevila poznámka, že dílo vyšlo i knižně, ačkoli se tak stalo ještě nejméně ve třech dalších případech – takovéto informace snad do akademického periodika nepatří. Patří do něj ale konferenční příspěvky?

Již několik let zvolna aplikovaná a hojně diskutovaná politika vládní Rady pro vědu, výzkum a inovace po právu směřovala k marginalizaci financování konferenčních sborníků, jejichž nadprodukce a (často) nízká kvalita ve srovnání s jinými evropskými zeměmi vedly k devalvaci tohoto typu výsledků a k reálnému snížení jejich významu. Členové Rady přitom snad věřili, že ti, jímž jde o věc, budou sborníky vydávat i nadále – třebaže nedodané a tudíž nepřinášející finance mateřským institucím –, zatímco odpadnou „publikace pro publikace“. Že dojde ke zvýšení kvality na úkor množství. Jsme nicméně v Čechách, takže i slovné akademické instituce sborníky promptně přezvaly na „kolektivní monografie“ (čímž devalvují hodnotu skutečných kolektivních monografií a hrozí i jejich vyřazením

z hodnocení domácí vědy), zatímco jiné se vydaly cestou „suplement“ k existujícím časopisům či – pokud ještě žádné „vlastní“ periodikum neměly – zakládání časopisů nových. Je přitom otázkou, jestli si tím pomohou. Seznam Radou uznávaných domácích odborných časopisů je už tak dlouhý, že volá spíše po další redukci než po rozšiřování.

Financování české vědy je sice důležitou, ale rozhodně ne nejpodstatnější otázkou jejího fungování – ponechme ji zmíněné Radě, Grantové agentuře a institucím a jednotlivcům, jímž se radost z poznání změnila v „lov bodů“. Mnohem důležitější je, produkuje-li akademické bádání dostatečně kvalitní výsledky a umožňuje-li jejich komunikaci pokud možno v co nejširším prostoru, ideálně mezinárodním nebo alespoň celém českém. Právě k tomu slouží odborné časopisy – je-li jich uměřené množství. Například jen pro oblast raného novověku totiž kromě obecných historických časopisů vychází dávno zavedené původně komeniologické, ale dnes už mnohem širě zaměřené časopisy (*Acta Comeniana* – mezinárodní revue pro komeniologii a intelektuální dějiny raného novověku – od roku 1910 a *Studia Comeniana et Historica* – časopis pro komeniologii a historii 16., 17. a 18. století – od roku 1971), nehledě na množství dalších regionálních, oborových či jinak příbuzně definovaných periodických publikací. Vzhledem k tomu, že každý čtenář stačí přečíst jen limitovaný počet stran, vznik každého nového časopisu by měl být pečlivě zvážen, je-li opravdu nezbytný. Ještě horší je to ostatně s autory: pokud je mi známo, žádný český časopis neoplývá příliš dlouhou „frontou“ kvalitních příspěvků a i v dávno etablovaných časopisech redaktoři leckdy musí doslova

zápasit o každé nové číslo. Jistě, relativně snadnou cestou je vydávání monotematických čísel, která fakticky suplují sborníky – tím ale českou vědu na světovou úroveň opravdu nepozdvihneme.

Zdá se, že naši historikové se zpožděním začínají kopírovat velice nezdravý trend, který se ujal v části společenských věd: každý ústav a každá katedra si vydávájí „svůj“ vlastní časopis, nebo nejlépe několik časopisů, do nichž se sice jenom horko těžko seženou alespoň trochu slušné články, které mimo danou instituci vlastně ani nikdo nemůže stačit „učíst“, ale to konec konců ani nikomu nevádí, neboť kde nejsou čtenáři, nejsou ani kritikové. Hlavně, že lze vykazovat činnost a „probádat“ (= utratit bádáním) přidělené prostředky (pravda menší, než kolik je jich třeba na dálnice dražší než v Německu a podob-

né české speciality). Jen je škoda těch lesů, z nichž se dělá papír na zbytečné výstupy, a škoda zmařeného úsilí na studie, které by v nemnoha opravdu kvalitních časopisech našly víc čtenářů (pokud jsou dobré) nebo které by dostatečný konkurenční tlak přivedl ke zlepšení (v opačném případě; a pokud ne, jejich autory by zvolna vyřadil z vědecké komunity).

Tím nemá být řečeno, že vše nové je *ipso facto* špatné. Časopis *Historie – Otázky – Problémy* může časem vyrůst v uznávanou oborovou platformu: vydrží-li jej redaktori vydávat dalších alespoň dvacet let při stoupající úrovni, což jim chceme jen přát. Ostatně mnozí z nich jsou naši blízcí kolegové a přátelé. Ale přeci jen přísloví radí: neříkej hop, dokud nepřeskočíš – a nevydávej *HOP*, není-li to opravdu třeba z věcných, nikoli „výkaznických“ důvodů.

Zdeněk R. Nešpor